

Ovaj klaster obuhvata četiri poglavlja: 14 – Transportnu politiku, 15 – Energetiku, 21 – Transevropske mreže i 27 – Životnu sredinu i klimatske promene. Ceo klaster, odnosno sva poglavlja tek treba otvoriti. Srbija je u prvoj polovini 2021. godine podnela akcioni plan o zalihama nafte i akcioni plan za razdvajanje delatnosti u gasnom sektoru, čime je ispunila preostale uslove za dalje korake ka otvaranju klastera. Ovaj klaster je u samoj srži Zelene agende za Zapadni Balkan, koju je Srbija odobrila u novembru 2020. godine i koja je blisko povezana sa Programom ekonomskih reformi Republike Srbije i Ekonomskim i investicionim planom Evropske komisije, vrednim 9 milijardi evra.

U martu 2021. godine, Srbija je usvojila Zakon o klimatskim promenama koji postavlja pravni okvir za buduće klimatsko delovanje. U aprilu 2021. godine, Srbija je usvojila paket važnih zakona u oblasti energetike, uključujući nove zakone o obnovljivim izvorima energije i energetskej efikasnosti.

Srbija je pozvana da se u narednom periodu usredsredi na sledeće oblasti: bolje određivanje prioriteta u pogledu investicija, planiranja i upravljanja u svim oblastima; usvajanje nove transportne strategije i strategije o inteligentnim transportnim sistemima u skladu sa Strategijom održive i pametne mobilnosti EU; sprovođenje akcionog plana o razdvajanju delatnosti u gasnom sektoru u skladu sa planom i potpuno posvećivanje regionalnoj energetskej integraciji; usvajanje nacionalnog energetskeg i klimatskeg plana koji je u skladu sa ciljem nulte emisije iz Evropskeg zelenog dogovora za 2050. godinu i veći napor u pogledu sprovođenja i primene pravnih propisa koji se odnose na životnu sredinu i klimatske promene, naročito u pogledu procene uticaja na životnu sredinu, upravljanja otpadom, kvaliteta vazduha i vode, prekogranične saradnje i sprovođenja zakona od strane inspekcija.

SAOBRAĆAJ

Projekti u sektoru saobraćaja koje finansira EU u Srbiji imaju cilj da unaprede transportnu povezanost, a time i bolju ekonomsku integraciju unutar regiona i integraciju regiona sa EU. Pored toga, napori koje EU ulaže u sektoru saobraćaja posredstvom ovih projekata su u velikoj meri usmereni su na otvaranje tržišta i primenu standarda EU. Projekti koje finansira EU su značajno doprineli procesu reforme železnice, uvođenju savremenih i najisplativijih praksi održavanja infrastrukture drumskog saobraćaja, te uvođenju rečnog informacionog sistema radi poboljšanja plovnosti na unutrašnjim plovnim putevima Srbije.

Pomoć u brojkama

Od 2000. godine do danas, podrška EU sektoru saobraćaja u Srbiji dostigla je više od **420 miliona evra bespovratnih sredstava**. Osim toga, više od **40 miliona evra bespovratnih sredstava EU** je izdvojeno za pripremu strateški prioritarnih investicija u oblasti saobraćaja, ukupne vrednosti preko **3,7 milijardi evra**, koje će se realizovati kombinovanjem bespovratnih sredstava EU i povoljnih zajmova MFI u budućnosti.

Ključni projekti

- ▶ Modernizacija i rekonstrukcija železničkog koridora Beograd – Niš – Prešovo (granica sa Severnom Makedonijom). Ovaj važan projekat rekonstrukcije pruge u dužini od 350 km biće realizovan po deonicama; ukupni troškovi se procenjuju na više od 2,5 milijardi evra, a projekat će biti finansiran bespovratnim sredstvima EU, te kreditima EIB-a i EBRD-a. Ovaj projekat je deo proširene E TEN-T Core mreže u Srbiji.
- ▶ Izgradnja autoputa Niš-Merdare (deo Autoputa mira) će unaprediti socio-ekonomski razvoj čitavog regiona i doprineti brzem i bezbednijem kretanju roba i ljudi, te će poboljšati sigurnost snabdevanja i integraciju tržišta. Za izgradnju prve faze, od Niša do Pločnika (34 km), obezbeđeno je 40 miliona evra bespovratnih sredstava posredstvom Investicionog okvira za Zapadni Balkan, zajedno sa 180 miliona evra kredita EIB-a i EBRD-a. Radovi su počeli početkom decembra 2021.
- ▶ Modernizacija železničke pruge Niš - Dimitrovgrad (granica sa Bugarskom) jedan je od prioritarnih projekata koji je podržan bespovratnim sredstvima u iznosu od 104 miliona evra, dok je EIB obezbedila kredit od 134 miliona evra. Ovaj projekat je od suštinskog značaja za elektrifikaciju ove važne deonice železničkog koridora 10, koja trenutno nije elektrifikovana. Ovo bi značajno doprinelo poboljšanju rada železnice i smanjenju zagađenja.
- ▶ Izgradnja Intermodalnog terminala u Batajnici, u okolini Beograda. Ovaj značajan projekat, ukupne vrednosti 14,5 miliona evra, podržan je sa skoro 13 miliona evra bespovratnih sredstava.

Prioriteti za Srbiju

Otvaranjem Poglavlja 14 (Saobraćaj) Srbija se obavezala da će uskladiti svoje zakonodavstvo sa pravnim tekovinama EU u ovom sektoru i ojačati svoje administrativne kapacitete. Pored strateški važnih ključnih investicionih projekata u oblasti saobraćaja, važne oblasti za dalju saradnju su reforma železnice, reforma drumskog saobraćaja, uvođenje savremenih i isplativih praksi održavanja infrastrukture, podrška bezbednosti drumskog saobraćaja. Dalja unapređenja u oblasti inteligentnog transportnog sistema, uključujući ERTMS (Evropski sistem za upravljanje železničkim saobraćajem), pomoći će Srbiji da uhvati korak sa trendovima u privredi i dodatno naglasiti značaj transportnih usluga. Ovaj proces je u skladu sa planovima za dekarbonizaciju transporta i klimatskim politikama EU.

ENERGETIKA

Energetski projekti koje EU finansira u Srbiji obezbeđuju sigurnost snabdevanja energijom, poboljšavaju povezanost, te podstiču liberalizaciju tržišta i ulaganja u energetske infrastrukture kao i uvođenje politike obnovljive energije, energetske efikasnosti i proizvodnje čiste energije. Sve ove aktivnosti treba da doprinesu ublažavanju uticaja energetskeg sektora na životnu sredinu i klimatske promene i olakšaju efikasnu trgovinu energijom na tržištima u Evropi.

Pomoć u brojkama

Od 2000. godine do danas, podrška EU sektoru energetike u Srbiji je dostigla više od **830 miliona evra / 100 miliona evra bespovratnih sredstava EU** za sektor energetike za 2022. godinu.

Ključni projekti

- ▶ Izgradnja 108 kilometara dugog gasnog interkonektora Srbija-Bugarska (IBS gasovod) najvažniji je projekat povezivanja za koji je obezbeđeno 49,6 miliona evra bespovratnih sredstava EU. Početak radova planiran je za početak 2022. Projekat će obezbediti diversifikaciju snabdevanja gasom i izvora gasa, uključujući tečni prirodni gas i azerbejđžanski gas.
- ▶ Jedan od vodećih projekata EU u Srbiji jeste obnova Vojne bolnice (VMA) u Beogradu, vrednosti preko 200 miliona evra. Prva faza vredna 105 miliona evra, koja podrazumeva bespovratna sredstva EU u iznosu od 35 miliona evra, mogla bi da počne 2022. Predstojeća rekonstrukcija javnih zgrada u Beogradu i Srbiji podržana je sa 20 miliona evra sredstava iz IPA fondova te će biti realizovana u naredne četiri godine.
- ▶ Projekat Transbalkanskog elektroenergetskog koridora poboljšaće sigurnost snabdevanja i integraciju tržišta, povezujući region jugoistočne Evrope sa Italijom. Bespovratna sredstva u iznosu od 21 milion evra obezbeđena preko Investicionog okvira za Zapadni Balkan mobilisace 240 miliona evra investicija.
- ▶ U jesen 2020. izgrađene su nove privremene covid bolnice u Srbiji - u Batajnici kod Beograda i u Kruševcu. Obe bolnice su se snabdevale električnom energijom preko mobilnih trafostanica 35/10 kV koje je Srbiji donirala Evropska unija (EU). Ukupna vrednost doniranih mobilnih trafostanica jeste oko 3,7 miliona evra.
- ▶ Fondovi i programi za energetske efikasnosti: Finansijski instrument za energetske efikasnosti (EEFF), Fond za zeleni rast (GGF): Regionalni program energetske efikasnosti (REEP i REEP Plus).

Prioriteti za Srbiju

Otvaranjem Klastera 4, koji podrazumeva i Poglavlje 15 (Energetika) Srbija se obavezala da uskladi svoje zakonodavstvo sa pravnim tekovinama EU u energetskeg sektoru i ojača svoje administrativne kapacitete. Ovo podrazumeva realizaciju akcionih planova u sektoru gasa i obaveznih zalih nafte. Dalja unapređenja energetske efikasnosti, povećana upotreba obnovljivih izvora i primena integrisanog nacionalnog energetskeg i klimatskeg plana - pomoći će Srbiji da dekarbonizuje svoju privredu i ostvari napredak u sprovođenju evropske energetske i klimatske politike.

ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE

Evropska unija je svetski lider u zaštiti životne sredine. EU podržava Srbiju na njenom putu ka zdravijoj životnoj sredini i najveći je donator u ovoj oblasti u zemlji, sa preko 435 miliona evra bespovratnih sredstava uloženi u zaštitu životne sredine i klimatske mere u Srbiji.

Uz finansijsku podršku EU, Srbija radi na razvoju i sprovođenju strateških planova za zaštitu životne sredine - održivi sistem zaštite životne sredine zahvaljujući kom će životna sredina biti zdravija, a kvalitet života podignut na viši nivo.

Pomoć u brojkama

U proteklih 15 godina, EU je uložila više od **435 miliona evra**, pri čemu je omogućila više od **200 miliona evra** za sufinansiranje Srbije, čime ukupan iznos dostiže preko **655 miliona evra**.

Ključni projekti

- ▶ Čist vazduh – puštanje u rad 28 mernih stanica, razvoj prvog programa zaštite vazduha u Republici Srbiji za period od 2022. do 2030.
- ▶ Prva regionalna sanitarna deponija, otvorena u Dubokom, sada opslužuje devet opština zapadne Srbije i ima kapacitet 80.000 tona otpada godišnje; EU je u Subotici sa 20,3 miliona evra finansirala izgradnju modernog Regionalnog centra za upravljanje otpadom.
- ▶ Izgradnja postrojenja za preradu otpadnih voda u Raškoj, Subotici, Šapcu, Leskovcu, Kuli i Vrbasu.
- ▶ EU je, takođe, finansirala sistem odbrane od poplava u Šapcu sa 10 miliona evra.
- ▶ Obnova sistema vodosnabdevanja u Požarevcu, Inđiji i Petrovcu na Mlavi; izgradnja sistema vodosnabdevanja u Velikom Gradištu; obnova i izgradnja regionalnog sistema vodosnabdevanja u Rasinskom okrugu: Kruševac, Aleksandrovac, Čičevac, Varvarin.
- ▶ NATURA 2000 – razvoj mreže zaštite prirode u Srbiji i pridruživanje najvećoj koordinisanoj mreži zaštićenih područja i vrsta na svetu.
- ▶ Izgradnja sistema za odlaganje pepela i instalacija sistema za filtriranje u Termoelektrani „Nikola Tesla“ (TENT); oprema za praćenje emisije štetnih materija postavljena je u TENT-u A i B i u Termoelektrani „Kolubara A“.
- ▶ Podrška za unapređenje ekoloških standarda – podrška pri implementaciji Zelene agende i planiranja i implementacije Poglavlja 27 (Jačanje kapaciteta državnih organa za usklađivanje zakonodavstva i razvoj okvira za održivi razvoj i efikasno korišćenje prirodnih resursa).
- ▶ Izgrađene regionalne deponije za Pirov, Užice – Čačak (Duboko), Sremsku Mitrovicu - Šabac i Suboticu; razvijen je i sistem upravljanja medicinskim otpadom.

U pripremi:

- ▶ Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i mreže u Kraljevu, kako bi se obezbedilo tretiranje vode za 67.000 ljudi
- ▶ Podrška u dizajnu i implementaciji projekata zaštite životne sredine - Podrška institucijama: Srbijavode i Vode Vojvodine, kao i lokalnim javnim komunalnim preduzećima, regionalnim razvojnim agencijama
- ▶ Izgradnja kanalizacionog sistema i kolektora za kišnicu u Brusu i Blacu, kako bi se omogućio tretman vode za 10.000 ljudi
- ▶ Kvalitet vazduha - Nove automatske stanice za monitoring kvaliteta vazduha i modeliranje zagađenja
- ▶ Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, nadogradnja postojećeg postrojenja za tretman vode za piće i izgradnja kanalizacione mreže u Nišu
- ▶ Kvalitet vode - Jedinice za kontrolu količine vode u Dunavu, Savi i Moravi
- ▶ Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u Čačku, Loznicu i Sokobanju kako bi se obezbedila ta usluga za 158.000 ljudi
- ▶ Upravljanje otpadom - Priprema za izgradnju regionalnog centra za upravljanje otpadom za 500.000 ljudi

Prioriteti za Srbiju

Nakon otvaranja poglavlja, Srbija bi sada trebalo da završi usklađivanje sa zakonodavstvom EU u oblasti životne sredine i da unapredi primenu. Prioritetne oblasti su ambiciozni Nacionalni integrisani energetske i klimatske plan, striktno poštovanje pravila o proceni uticaja na životnu sredinu, povećana ulaganja u sektorima, uključujući smanjenje otpada, separaciju i reciklažu. Rad na poboljšanju kvaliteta vazduha i vode bi trebalo da se ubrza, uključujući postepeno izbacivanje uglja.